

De redding van Benjamin Zeehandelaar

7 april 2021, 06:51

BERKELLAND - Vorige week, amper 24 uur nadat het artikel over de ‘vergeten oorlogsheld’ Leendert Rooiman online kwam, kreeg de redactie een mailtje van Benjamin Zeehandelaar uit Argentinië. Hij schreef dat zijn opa, net als hij Benjamin Zeehandelaar geheten, dankzij Leendert Rooiman de Tweede Wereldoorlog heeft overleefd. Uiteraard zochten we contact om het verhaal van Benjamin te horen.

Door Rob Weeber

Antonie Josef Koop uit Schagen, kantoorbediende dagblad, stapte op 13 augustus 1942 op 19-jarige leeftijd vanuit Amsterdam op de trein naar Markelo. Hij zou onderduiken op boerderij de Veenhoeve in Gelselaar, de boerderij van de familie Bannink, de schoonouders van verzetsheld Leendert Rooiman. Het waren geleende papieren waarmee Antonie reisde. Zijn echte papieren met de naam Benjamin Zeehandelaar vermeldden een ‘J’ en daarmee durfde hij niet op reis. Het zou uiteindelijk zijn reis naar de ‘bevrijding’ worden. Na de oorlog bleek dat bijna zijn gehele achtergebleven familie was vergast.

Het bijzondere verhaal van Benjamin Zeehandelaar, geboren op 19 september 1922, werd na enig aandringen opgetekend door zijn kleinzoon Benjamin Zeehandelaar. Zoals de meesten van zijn generatie, sprak opa Benjamin niet of nauwelijks over zijn deels traumatische ervaringen met de oorlog. Hij begreep dan ook niet goed waarom zijn kleinzoon in 2001 zijn verhaal wilde weten. Toch stemde hij in, wat uiteindelijk leidde tot het boekje ‘Herinneringen van Benjamin, gesprekken tussen opa en kleinzoon’. In 2012, 70 jaar na zijn reis naar de Achterhoek, werd door de familie de documentaire ‘Herinneringen van Benjamin gemaakt’. Hierin haalt opa Benjamin voor zijn familie herinneringen op bij de plekken waar hij in de oorlog is geweest. Het samenstellen van het boek heeft volgens de kleinzoon de band tussen opa en hem versterkt.

Al vrij snel na het uitbreken van de oorlog beseftte Benjamin Zeehandelaar dat het gevaarlijk was om Jood te zijn. Hij had geen vertrouwen in de Duitsers. Daarom verplaatste hij zich regelmatig, totdat hij in contact kwam met verzetsman Leendert Rooiman die hem naar de Achterhoek haalde om onder te duiken. Benjamin was de enige uit zijn familie die de reis naar de Achterhoek ondernam. Zijn ouders vonden het juist te gevaarlijk om tegen de regels van de bezetter in te gaan en bleven achter. Toen Benjamin eenmaal in het oosten van het land zat en zag hoe het er daar aan toging, wist hij leden van het (oostelijk) verzet over te halen om zijn ouders in Amsterdam te bezoeken. Hij wilde dat ook zij samen met zijn zeven jaar jongere zus Elsje (Adele) daar zouden onderduiken. Zijn vader Lion echter weigerde, vermoedelijk omdat hij van het verzet geen garantie kreeg dat alles goed zou gaan.

‘Ik zie ze nooit meer terug’

Na langer aandringen echter kreeg zijn zus Elsje toch toestemming om onder te duiken. Zij kwam in Terwolde bij Deventer terecht, waar meer Joodse gezinnen ondergedoken zaten. Na een paar dagen echter besloot Lion dat ze toch weer naar huis moest komen. In 1943 ging dochter Dika Bannink, inmiddels een vriendin van Benjamin, weer naar Amsterdam in een nieuwe poging de familie naar het oosten te halen. Ze kwam echter te laat. De familie was net afgevoerd naar het verzamelpunt De Hollandse Schouwburg. Vandaaruit zouden ze naar Westerborg gaan en op 25 mei 1943 door naar Sobibor, waar ze direct na aankomst de chemische douche kregen. De vrouwen uit Terwolde echter zouden de oorlog overleven. Elsje had dus - als ze daar was gebleven - waarschijnlijk ook de oorlog

overleefd. Benjamin had het zeer te kwaad bij het horen van het bericht en sprak de woorden: 'Ik zie ze nooit meer terug.' Daarna heeft hij vreselijk gehuild.

Benjamin Zeehandelaar leeft nog en is 98 jaar

Dika (Hendrika Aleida) was een van de vier kinderen van Gerrit Bannink en Aaltje Bannink-Dijkman, het echtpaar van de Veenhoeve. Zij was tevens de schoonzus van Leendert Rooiman. Toen Benjamin op station Markelo aankwam, stond zij met fietsen klaar om naar de ouderlijke boerderij te gaan. Ze was toen een jaar of veertien. Benjamin kreeg een kamer op de bovenste verdieping van de Veenhoeve. Hoewel hij zich vrij kon bewegen, hij ging 's avonds wel eens koffie drinken op de boerderij De Kaap van Leendert Rooiman en Dina (Alberdina) Bannink-Rooiman, moest hij muisstil zijn als er bezoek kwam. Op 17 november 1944 sloeg het noodlot toe. De Sicherheitsdienst doorzocht na verraad het gebied. Benjamin vluchtte naar een klein, leegstaand boerderijtje niet ver van de Veenhoeve en hield zich daar een paar dagen schuil. Op de boerderij van Leenderts vader op het landgoed Westerflier werden Leendert, zijn broer Jaap en vader Jan opgepakt. De drie werden verschrikkelijk toegetakeld. In de documentaire spreekt Benjamin van 'beurs slaan, en van 'poreus geslagen longen' van Jan Rooiman. Leendert zou niet lang daarna aan zijn verwondingen overlijden. Benjamin werd niet opgepakt en trouwde in oktober 1945 met Dika Bannink. Na hun trouwen vertrokken ze naar Amsterdam, maar in de zeventiger jaren keerden ze weer terug naar het oosten en vestigden zich in Holten. Benjamin Zeehandelaar leeft nog steeds. Dika overleed in 1996.

'Ik besta dankzij Leendert Rooiman'

Bijzondere dank voor dit verhaal gaat uit naar Benjamin Zeehandelaar (1974), woonachtig in Argentinië en kleinzoon van de man die in 1942 naar Markelo vertrok en op de Veenhoeve onderdook. Hij schreef het verhaal van zijn opa op en realiseert zich dat hij dankzij Leendert Rooiman bestaat. "Ik denk dat het belangrijk is ons af te vragen wat we zelf kunnen doen. Hoe we ervoor kunnen zorgen dat we niet zelf de oorzaak zijn van het ontnemen van vrijheid van mensen om ons heen, of van onszelf. Misschien iets minder boos worden als de ander een andere mening heeft dan ik, zelfs als die mening het tegenovergestelde is van wat ik nodig heb of wil. Zolang het anderen niet schaadt, betekent leven in vrijheid vrij zijn in de manier waarop ik mijn realiteit interpreteer, uitdruk en vormgeef."